

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ

Сучасний етап розвитку економіки характеризується ускладненням економічних відносин у фінансових системах і модифікацією впливу їх учасників на інтеграційні процеси, генерування та інвестування довгострокових вкладень. Рецензована монографія¹ присвячена дослідженню теоретико-прикладних проблем становлення та перспектив розвитку інституту фінансового посередництва в Україні. Оскільки ринкова трансформація викликала необхідність дослідження економіки як "клієнтоорієнтованої системи, де одним з основних товарів виступає фінансова послуга" (с. 7), автор послідовно й логічно узагальнює вітчизняний та зарубіжний досвід і тенденції розширення сфери фінансового бізнесу, що суттєво відрізняє дану монографію від наукових публікацій, що з'явилися за останні роки, насамперед комплексністю, широтою й глибиною теоретичної розробки теми.

Запропонований виклад матеріалу становить особливий інтерес завдяки тому, що при взаємодоповнюючому характері кожного розділу збережено різноманіття підходів як автора, так і багатьох учених-економістів до оцінок подій і проблем фінансових відносин. Отже, такий творчий підхід дозволив систематизувати уявлення про сучасні наукові дискусії щодо розвитку фінансового посередництва і ринку фінансових послуг України. У цьому полягає принципова позиція автора, який, враховуючи вислів англійського вченого Дж. Робінсона, що "нормальний стан економіки" існує тільки в підручниках, шукає компромісні рішення у відстеженні теоретичних засад становлення фінансового посередництва та вибору стратегії його розвитку з урахуванням наявності латентних закономірностей в економічній системі держави. Автор особливо виокремлює сферу фінансових послуг банківських установ і перспективи диверсифікації спектра послуг інститутів небанківського сектора.

Монографія В. Корнеєва – це солідне, цілісне дослідження актуальних проблем теорії фінансів та основ інституціоналізації фінансового посередництва. Автор уточнює синонімічно-логічний набір професійної термінології, зокрема понять "фінансова послуга", "фінансовий продукт", "фінансова операція", "фінансова індустрія", "фінансові технології", і тим самим систематизує термінологічний апарат з урахуванням тенденцій диверсифікації відповідного фінансового інструментарію посередників, і аргументує, що розширення сфери інтересів фінансових посередників зумовлює імплімаційний розвиток споріднених економічних секторів, а кваліфіковане надання і споживання послуг допомагають вирішувати основні завдання профільного бізнесу на товарних ринках. Крім того, в монографії уперше запропоновано якісно новий підхід до теорії й практики ексклюзивного, так званого VIP-сервісу, який потребує встановлення довірчих стосунків, формування моделі персонального фінансового сервісу і надання послуг "преміум-класу" (с. 34–35).

На широке обговорення автором виносяться міркування щодо обрання євроконтинентального типу фінансового посередництва. Зокрема, обґрунтовано положення про те, що фінансовий ринок України і притаманні йому фінансові інструменти та послуги разом можуть бути охарактеризовані як "stakeholder capitalism", тобто "капіталізм власників крупних пакетів", в основі якого проглядається саме євроконтинентальна модель (с. 45–47). Підвищений науковий інтерес автора до впровадження сек'юритизованих форм фінансування через застосування іпотечних та заставних кредитних інструментів зумовлений тим, що відсутність адекватної економічної бази і належного нормативно-правового забезпечення стала основною вадою його поширення в Україні. Тому інвестиційні портфелі вітчизняних банків є значно меншими, ніж кредитні.

¹ Корнеєв В. В. Фінансові посередники як інститути розвитку. К., "Основа", 2007, 192 с.

Висвітлення проблем сек'юритизації виграло б, якби автор приділив більше уваги можливостям залучення саме заощаджень населення.

Розгляд тенденцій розміщення капіталу дозволив проаналізувати цілий ряд аспектів і напрямів диверсифікації застосування кредитно-інвестиційного інструментарію з урахуванням вітчизняної практики, а також зробити висновок про те, що особливістю позиціонування банківських систем в умовах ринків, які розвиваються, є непропорційне формування довгострокових активів. Цим зумовлено "строкову асинхронність інструментів банківського сервісу" на ринках залучення та розміщення капіталу (розділ 2.3).

Порівняльні характеристики практики організації страхових компаній і недержавних пенсійних фондів дозволили автору дати досить об'єктивну оцінку їх розвитку в процесі впровадження міжнародного досвіду диференціації організаційно-правових форм діяльності, в тому числі виокремити стратегії фінансової поведінки "мінімакс" і "максімін" з урахуванням операційних особливостей (підрозділ 3.2).

Не можна не погодитись і з думкою автора щодо ринкового позиціонування фінансових установ, які в умовах жорсткої конкуренції, поряд з впровадженням технологічних і організаційних нововведень, особливу увагу приділяють відносинам з партнерами і клієнтами. Водночас дуже своєчасним є такий авторський висновок: лібералізація ринку фінансових послуг і доступ іноземного капіталу призвели до того, що протиріччя між економічними інтересами резидентів і нерезидентів поступово трансформуються у проблему економічної, в тому числі й фінансової, безпеки (с. 140–141).

Результати дослідження, крім економічної значущості, мають і стратегічне спрямування. Для визначення перспектив розвитку фінансового ринку використано матрицю "товари – ринки"; особливу увагу також приділено доцільності впровадження послуг еквайрингу та послідовності реалізації нових фінансових продуктів. Закладені в бізнес-моделі принципи та ідеї інтеграції фінансових послуг будуть використані фінансовою практикою, оскільки "banassurance" (модель інтегрованих фінансових послуг) сприяє підвищенню конкурентоспроможності та задоволенню потреб клієнтів (підрозділ 4.3).

Оскільки фінансове посередництво є сферою діяльності професіональних учасників, то їх стратегія, дії, умови підписаних ними угод можуть часто не збігатися не лише з інтересами клієнтів, засновників, а й держави. Тому при розгляді послуг бюро кредитних історій та рейтинговим агентствам було б варто більше уваги приділяти саме запровадженню мережевих інформаційних структур, які потребують не тільки довірчих відносин, а й відстеження пов'язаних з їх введенням ризиків можливої втрати фінансової інформації. Зазначені побажання можуть стати предметом дискусії і задати напрям подальших наукових досліджень інституціоналізації фінансового посередництва в економічній системі.

У цілому монографія має теоретичне і прикладне значення, вона стане суттєвою підмогою для вчених, викладачів та державних службовців, які займаються проблемами фінансового посередництва.

С. ЮРІЙ,
*професор, доктор економічних наук,
заслужений діяч науки і техніки України,*
Л. АЛЕКСЕЄНКО,
*доктор економічних наук
(Тернопіль).*